

OPISKELUTERVEYSNEUVOTTELU – YHTEISTYÖLLÄ ENEMMÄN OPISKELUKYKYÄ

Tommi Väyrynen, mielenterveys- ja
opiskeluyhteisötyön johtava ylilääkäri

Opiskelukykypäivä 17.11.2021

Y · T · H · S

YLIOPPILAIKEN TERVEYDENHOITOSÄÄTIÖ

Erityinen tuki 1

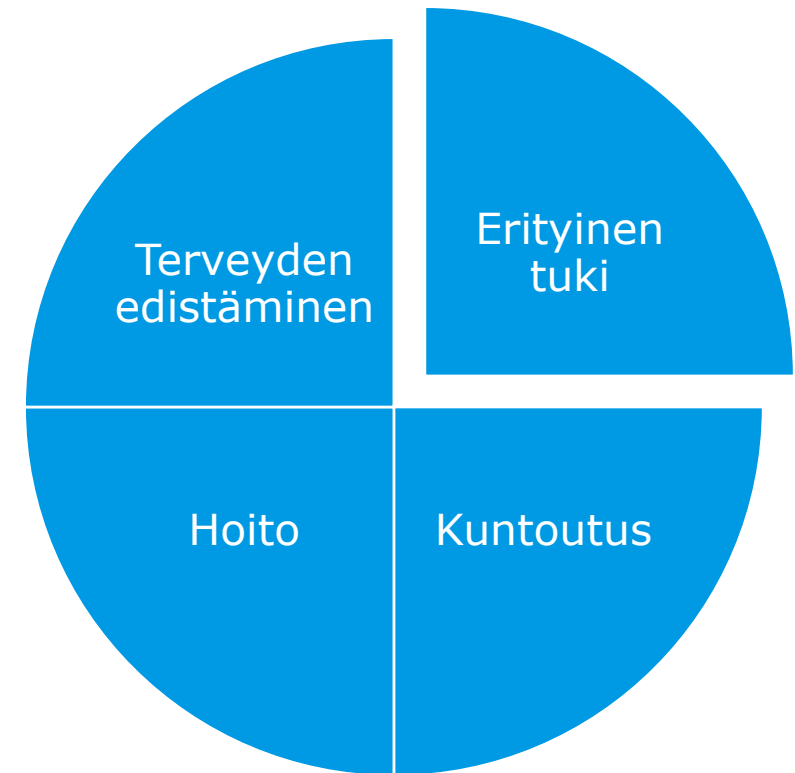
- Terveystieteiden tutkimuskeskuksen mukaan opiskeluterveydenhuoltoon sisältyy
  - **”opiskelijan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen, opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon ohjaaminen sekä psykoterapiaan ohjaamisen edellyttämä hoito ja lausunto.”**

Erityinen tuki 2

- Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (13 §) säättää erityisestä tuesta seuraavasti:
  - Terveysneuvonta ja terveystarkastukset on järjestettävä siten, että alle kouluikäisen lapsen, oppilaan, opiskelijan ja perheen **erityisen tuen tarve tunnistetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja tarpeenmukainen tuki järjestetään viiveettä.**
  - Erityisen tuen tarve on selvitettävä, jos alle kouluikäisessä lapsessa, oppilaassa, opiskelijassa, perheessä tai ympäristössä on tekijöitä, **jotka voivat vaarantaa tervettä kasvua ja kehitystä.**
  - Erityisen tuen tarpeen arvioimiseksi ja toteuttamiseksi on tarvittaessa järjestettävä lisäkäyntejä ja kotikäyntejä.
  - Lisäksi on laadittava **hyvinvointi- ja terveystuennitelma** yhteistyössä tukea tarvitsevan ja ikävaiheen mukaisesti hänen perheensä kanssa. Suunnitelman toteutumista on seurattava ja arvioitava.
  - Erityisen tuen tarpeen arvioimiseksi ja tuen järjestämiseksi on tarvittaessa myös **tehtävä yhteistyötä** kunnan eri toimijoiden, kuten päivähoiton, kotipalvelun, lastensuojelun, oppilas- ja opiskelijahuollon sekä erikoissairaanhoidon ja muiden tahojen kesken.

Erityinen tuki YTHS:ssä

- Korkeakouluopiskelijoilla iästä riippumatta opiskelukyvyn heikentymisen voi tulkita olevan merkki "terveen kasvun ja kehityksen" vaarantumisesta.
- Erityinen tuki on näin ajateltuna korkeakouluopiskelijoilla opiskelukyvyn tukea
  - Vrt. työkyvyn tukeminen työterveyshuollossa
- Erityinen tuki on siis opiskelukyvyn tukemiseksi tehtäviä toimenpiteitä; ei siis sairauden vian tai vamman hoitoa tai kuntoutusta!

Opiskeluterveysneuvottelu on
opiskelukykymalliin perustuva
tapa toteuttaa erityistä tukea

Mikä on opiskeluterveysneuvottelu?

Opiskeluterveysneuvottelun tavoitteena on etsiä yhdessä opiskelijan, korkeakoulun ja opiskeluterveydenhuollon kanssa keinoja opiskelukyvyn edistämiseksi ja opintojen mahdollistamiseksi.

Neuvottelussa tarkastellaan, kuinka vaikeasti opiskelukyky on alentunut, missä aleneminen erityisesti näkyy ja mitä tekijöitä on alenemisen taustalla.

Neuvottelussa etsitään ratkaisuja siihen, miten opiskelukykyä voidaan parantaa, miten opiskelija voi jatkaa opintojaan ongelmista huolimatta tai palata opintoihinsa ilman riskiä opiskelukyvyn ja terveydentilan uudelleen heikentymisestä tai sairauspoissaolon toistumisesta.

Lähtökohtia opiskeluterveysneuvotteluihin

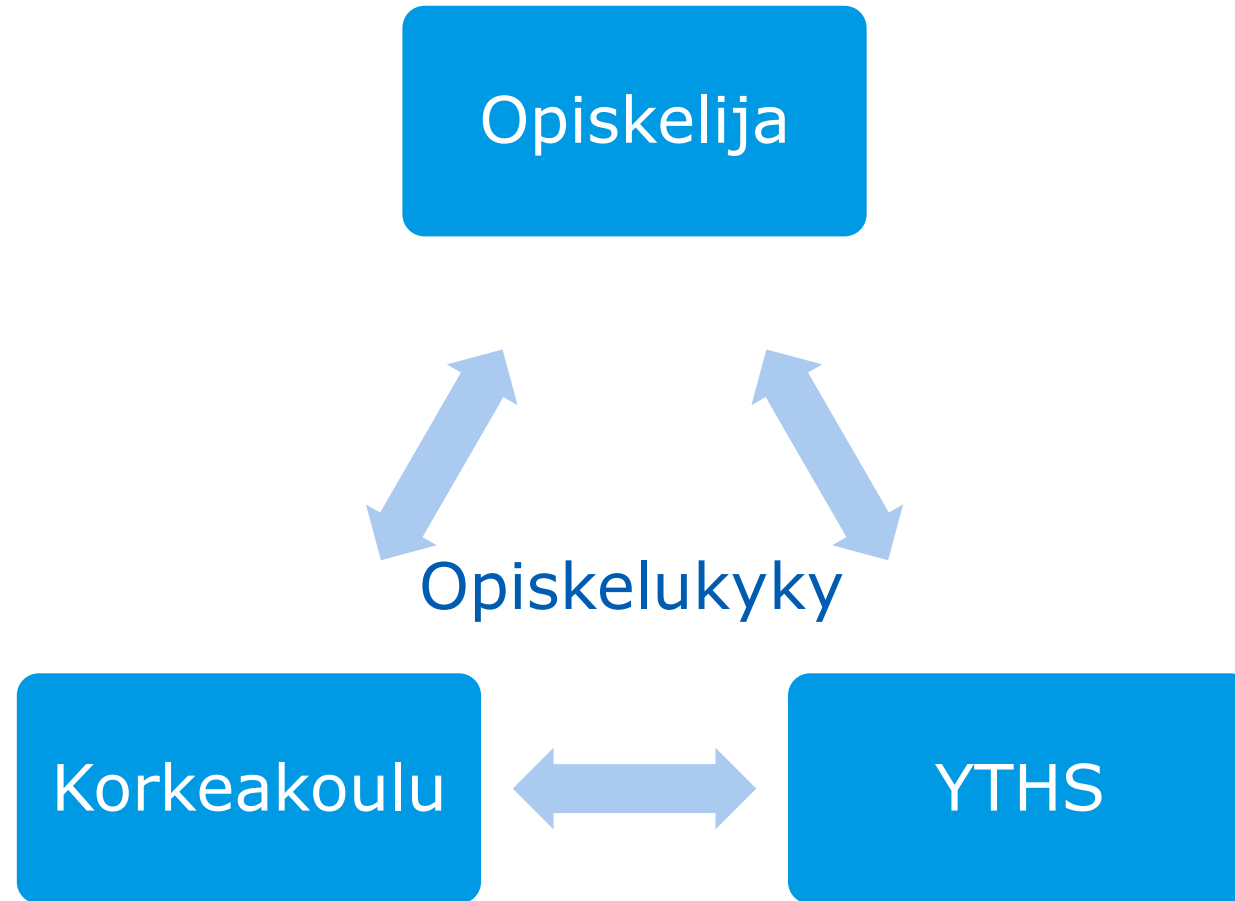
- Opiskeluterveysneuvottelussa on mukana kolme osapuolta, joiden havaintoja yhdistämällä pyritään löytämään yhteiset tavoitteet ja ratkaisut, jotka yhdistävät parhaalla mahdollisella tavalla terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelun.
  - Tarvittaessa neuvotteluun voidaan kutsua myös muita toimijoita, kuten potilaan hoidosta vastaava muu taho tai sosiaalitoimi
- Opiskeluterveysneuvottelut ovat opiskelijalle vapaaehtoisia.
- Opiskeluterveysneuvottelu voi olla kertaluonteinen tapaaminen, mutta saman opiskelijan opiskelukykyyhyn liittyen voidaan kokoontua myös useita kertoja osana opiskelukyvyn tuen prosessia.
- Opiskeluterveysneuvottelu on sisällöltään ja periaatteiltaan lähellä työterveysneuvottelua

Opiskeluterveysneuvottelun periaatteita

- Luottamus (opiskelijan kykyihin), luottamuksellisuus (käsiteltyjen asioiden suhteen), rohkaisu ja oikeudenmukaisuus (saavutettavuus)
- Keskiössä ovat opiskelukykyasiat, jotta syntyy ratkaisuvalmiuksia
  - terveys, sairaus, diagnoosit ja lääkitykset ovat salassa pidettäviä ja käsitellään opiskelijan suostumuksella vain siinä laajuudessa, kun tuen suunnittelun kannalta on tarpeellista
- Tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus myös muita opiskelijoita kohtaan pidetään mielessä

Opiskeluterveysneuvottelun kolmikanta

Kaikki kolmikannan osapuolet voivat tehdä aloitteen neuvottelun pitämisestä.

Milloin - esimerkkejä?

- Yli kahden kuukauden sairauspäiväraha-kauden jälkeen
- Kun opiskelija sairastuu äkillisesti tai vakavasti siten, että toipumisen voi olettaa vievän useamman kuukauden ja sairauden vaikuttavan opiskelukykyyneen
- Tilanteissa, joissa opiskelija ei ole ollut virallisesti sairauslomalla mutta ei ole kuitenkaan kyennyt kuukausiin opiskelemaan.
- Tilanteissa, joissa opiskelijan opintojen eteneminen on hidastunut tai ne ovat pitkittyneet ja opinto-oikeus on päättymässä ilman, että opiskelija ehtii saada opintojaan valmiiksi.
  - kun opiskelija tarvitsee todistuksen korkeakouluun opinto-oikeuden pidentämistä varten
  - silloin kun opiskelija tarvitsee todistuksen Kelaa varten opintotukeen liittyen
- Jos ongelmana opiskelijan käyttäytymisen tai opiskelukyvyn muutokset tai toistuvat sairauspoissaolot, epäily päihteiden käytöstä tai päihteiden käyttö.
- Opiskeluterveysneuvotteluja pidetään osana SORA-lainsäädäntöön perustuvaa opintoihin soveltumattomuuden arviointia.
- Korkeakoulun päihdeohjelman mukainen hoito-ohjausneuvottelu on myös käytännössä opiskeluterveysneuvottelu.

Opiskeluterveysneuvottelun valmistelut

- Neuvottelujen kokoonpano on syytä pitää mahdollisimman suppeana, jotta avoimuus ja opiskelijan turvallisuuden tunne säilyy, mutta tukitoimenpiteisiin liittyviin ratkaisuihin tarvittavien henkilöiden on hyvä olla tilaisuudessa mukana
  - Osallistujista sovitaan etukäteen opiskelijan ja korkeakoulun edustajien kanssa
- Neuvottelu voidaan toteuttaa joko kasvokkain ja/tai Teams-sovelluksen avulla
  - Kasvokkain tavattaessa huolehditaan siitä, että tapaamispaikka on rauhallinen.
- Opiskelijan tulee aina olla paikalla ja hän voi tarvittaessa pyytää mukaan tukihenkilön, joka voi olla ystävä, läheinen tai opiskelijajärjestön edustaja.
- Korkeakoulusta neuvotteluun kutsutaan erikseen sovittavat henkilöt, jotka voivat tarpeen mukaan olla opetushenkilökuntaa, korkeakoulun johtoa, opintohallintoa tai hyvinvointipalveluja.
- Opiskeluterveysneuvotteluun varataan aikaa 60 – 90 min.

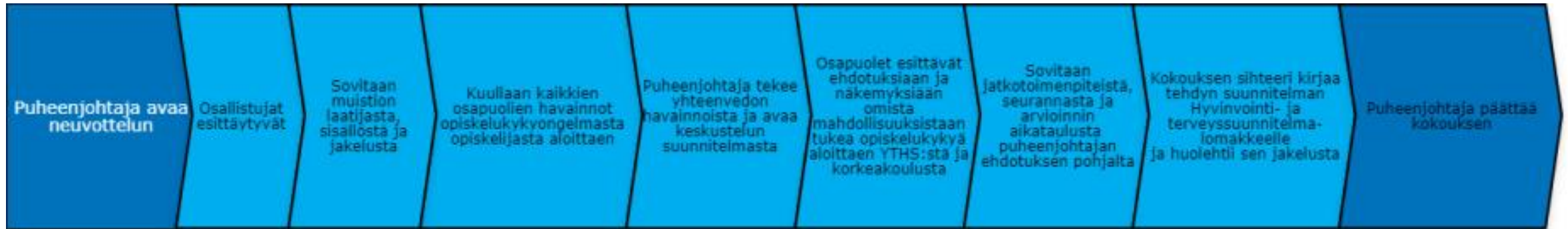
Terveydentilan selvittäminen YTHS:ssä ennen neuvottelua

- Opiskeluterveysneuvotteluun osallistuvien YTHS:n työntekijöiden tulee tuntea opiskelijan ajankohtainen terveydentila
  - Jos potilaan terveydentila, sairaudet, niiden hoidot ja kuntoutukset sekä opiskelukyky ovat opiskelijaa hoitavan tiimin tiedossa, ei opiskelijan terveydentilan tarkempi selvittäminen ole tarpeen.
  - Jos tiimissä ei ole tietoa opiskelijan ajankohtaisesta tilanteesta, terveydenhoitaja kutsuu opiskelijan terveystarkastukseen.
  - Tarvittaessa terveydenhoitaja varaa ajan yleislääkärille tai muulle ammattilaiselle terveystarkastuksen täydentämiseksi ennen opiskeluterveysneuvottelua.
- Terveydentilan selvittämisen yhteydessä on syytä sopia opiskelijan kanssa myös siitä, mistä hänen terveydentilaansa liittyvistä asioista on lupa keskustella / kertoa opiskeluterveysneuvottelussa.
- Terveydentilan selvittämisen yhteydessä pyydetään opiskelijaa nimeämään niitä korkeakoulun työntekijöitä, joiden kanssa hän on jo ollut tekemisissä opiskelukykynsä liittyen tai joista hän arvelee olevan tapaamisessa hyötyä.

YTHS:n tehtävät opiskeluterveysneuvottelussa

- YTHS:stä paikalla on tavallisesti terveydenhoitaja opiskelijaa hoitavasta tiimistä sekä tilanteesta riippuen opiskelijan asiaa tunteva yleislääkäri, psykiatrinen sairaanhoitaja, fysioterapeutti, psykologi tai psykiatri.
- Terveydenhoitaja koostaa neuvottelun aikana muistion tapaamisesta.
- Opiskeluterveysneuvottelussa puheenjohtajana toimii yleensä YTHS:n toinen edustaja.
- Neuvottelun aikana sovitaan, mitä asioita muistioon kirjataan ja kenelle muistio toimitetaan.

Opiskeluterveysneuvottelun kulku

Tilanteen kartoitus – havainnot opiskelukyvystä

- Aluksi kuullaan opiskelijan, korkeakoulun ja YTHS:n havainnot opiskelukyvystä ja opiskeluun liittyvistä ongelmista.
  - Havaintojen pohjalta pyritään muodostamaan yhteinen näkemys opiskelukyvystä, mikä ei kuitenkaan aina ole mahdollista.
- Opiskelukykyä koskevien havaintojen lisäksi muodostetaan käsitys jo tehdyistä tukitoimista ja niiden vaikutuksista.
- Tarpeen mukaan käydään lävitse koulutusalan mukaisia terveydentilavaatimuksia.
- Keskustelussa pyritään yhteiseen näkemykseen opiskelukyvystä, siihen vaikuttavista tekijöistä sekä aiempien toimenpiteiden vaikutuksista

Suunnitelma opiskelukyvyn tukemisesta

- Pyritään kokonaisvaltaiseen suunnitelmaan, joka ottaa huomioon kaikkien osapuolten toimenpiteet ja tarvittaessa myös opiskelijan toimeentulon turvaamisen alentuneesti opiskelukykyisenä.
- Ratkaisuja etsittäessä keskitytään siihen, miten pedagogisiin erityisjärjestelyin tai korkeakoulun muiden tukitoimien avulla sekä YTHS:n tarjoaman erityisen tuen tai muiden toimenpiteiden avulla opiskelukyvyn esteitä voidaan ylittää tai kiertää.
- Ratkaisuehdotuksia mietittäessä on syytä avoimin mielin pohtia erilaisia vaihtoehtoja (brain storming)
- Tehtyjen suunnitelmien tulee olla toteuttamiskelpoisia ja realistisia ottaen huomioon opiskelijan tilanne ja voimavarat.
- Yksilölliseen tarpeeseen perustuvan henkilökohtaisen opintosuunnitelman tekeminen (HOPS) kuuluu tukitoimenpiteisiin.

Opiskeluterveysneuvottelussa sovittavat tukitoimet - esimerkkejä

Korkeakoulu

- Korkeakoulun osalta suunnitelma sisältää ehdotuksen siitä, millaisia pedagogisia erityisjärjestelyitä tai muuta korkeakoulun tarjoamaa tukea tarvitaan opiskelukyvyn tukemiseksi ja parantamiseksi
  - Jatkoajat tenteissä tai palautuksissa, oma tila tenttien tekemiseen
  - Opintopsykologin tuki, gradun kirjoittajien ryhmät tai akateemisen henkilöstön tuki
  - Henkilökohtaisen opintosuunnitelman tekeminen ja sen tekemisessä huomioitavista seikoista (mm. opintojen tahdin hidastaminen, poikkeava suoritusjärjestys)
  - Apuvälineiden tai avustajan käyttämisestä opinnoissa
  - Kesäajan hyödyntämisestä opiskeluissa
- Suunnitelmana voi olla myös opiskelualan vaihtaminen tai joskus opintojen lopettaminen

YTHS

- Opiskeluterveydenhuollon osalta kyse on usein Terveystieteiden tutkimuskeskuksen 17§:n mukaisista erityisen tuen toimenpiteistä tai kuntoutuksen järjestämisestä.
- YTHS:n tarjoamia muita toimenpiteitä ovat mm.
  - Työkykyarvion tai kuntoutustarpeen selvityksen tekeminen (ml. ammatillinen kuntoutus)
  - Koulutuksen hakeminen ammatilliseksi kuntoutukseksi (kuntoutusraha, edellyttää HOPSia)
- Suunnitelmia tehtäessä on tärkeää huomioida myös mahdollinen Kelan järjestämä kuntoutus sekä opiskelijan toimeentulon turvaaminen alentuneesti opiskelukykyisenä (esim. kuntoutusraha).

Muistio = Hyvinvointi- ja terveystuunnitelma

- Erityisen tuen toteuttamisen pohjaksi tulee laatia hyvinvointi- ja terveystuunnitelma yhteistyössä tukea tarvitsevan opiskelijan kanssa.
- Hyvinvointi- ja terveystuunnitelma on osa opiskelijan potilaskertomusta opiskeluterveydenhuollossa.
- Se voi olla osittain päällekkäinen muussa yhteydessä tehdyn hoito- ja kuntoutustuunnitelman kanssa.
- Opiskelijan tulee saada kopio suunnitelmasta myös itselleen tiedoksi.
- Hyvinvointi- ja terveystuunnitelmassa nimetään erityisen tuen vastuhenkilö, jonka tehtävänä on seurata ja arvioida erityisen tuen toteutumista säännöllisesti.
- Hyvinvointi- ja terveystuunnitelma sisältää ainakin seuraavat seikat:
  - Erityisen tuen tarpeen peruste tai perusteet
  - Tukemisen tavoitteet
  - Erityisen tuen toteutus ja keinot sekä toteuttamiseen osallistuvat toimijat
  - Seurannan ja arvioinnin tapa ja aikataulu
  - Erityisen tuen vastuhenkilö(t)
- YTHS:llä on valmis pohja hyvinvointi- ja terveystuunnitelmasta, joka on suunniteltu siten, että se toimii samalla opiskeluterveysneuvottelun muistiona.

Seurantatapaamissa arvioidaan

- Kuinka hyvin tehdyt suunnitelmat ovat toteutuneet ja missä määrin niistä on ollut apua?
- Henkilökohtaisen opintosuunnitelman päivittämisen tarve
- Eriyisen tuen tarve
- Opiskelukykyä tukevan kuntoutuksen tarve
- Työkykyarvion tarve

Kiitos huomiostanne!
tommi.vayrynen@yths.fi

Opiskeluterveysneuvottelun prosessi YTHS:ssä

